

VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA

MARIBOR

DIPLOMSKO DELO

***UČINEK SPECIALISTIČNEGA USPOSABLJANJA PREVOZNIKOV
GOTOVINE NA POVEČANJE NJIHOVE VARNOSTI PRI DELU IN
KVALITETO OPRAVLJANJA STORITEV***

Kandidat: Mija Aleksić

Vrsta študija: Študent izrednega študija

Številka indeksa: 11190350001

Študijski program: Varovanje

Mentor: mag. Boris Grilc

Maribor, 2015

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisani Mija Aleksić, z vpisno št. 111903500001, sem avtor diplomskega dela z naslovom Učinek specialističnega usposabljanja prevoznikov gotovine na povečanje njihove varnosti pri delu in kvaliteto opravljanja storitev, ki sem ga napisal pod mentorstvom mag. Borisa Grilca.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena projektna naloga izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli, kot moje lastne, kaznivo po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah; UL št. 16/2007; (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom Višje strokovne šole Academia skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32. členom ZASP dovoljujem Višji strokovni šoli Academia objavo diplomskega dela na spletnem portalu šole.

Selnica ob Dravi, april 2015

Podpis študenta:

ZAHVALA

Sošolcem za dve leti prijetnega druženja.

Profesorjem, ker so me naučili nekaj novega in veliko koristnega.

Mentorju mag. Borisu Grilcu za pomoč in napotke pri dispoziciji in diplomi.

Podjetju Prosignal d. o. o. Celje za pomoč pri anketah.

POVZETEK

Zasebno varovanje se kot samostojna gospodarska dejavnost začne pojavljati v Sloveniji od leta 1993. Ker varnostno osebje pri svojem delu posega v človekove pravice in svoboščine, ki so določene z ustavo, je nastala potreba, da se področje zasebnega varovanja zakonsko uredi. Tako smo leta 1994 dobili prvi zakon na tem področju. Leta 2003 se je področje varovanja z Zakonom o zasebnem varovanju (ZzasV, Uradni list RS, št. 126/03) postopno začelo prilagajati evropski zakonodaji. Oseba, ki je hotela opravljati dela kot varnostnik, je morala opraviti izpit za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije. Z Zakonom o zasebnem varovanju (ZZasV-1, Uradni list RS, št. 17/11) iz leta 2011 pa se je predpisalo redno strokovno izobraževanje in usposabljanje varnostnega osebja z namenom povečanja usposobljenosti varnostnega osebja ter zmanjšanja prekoračitve pooblastil pri njihovem delu.

Med storitve, ki jih podjetje za zasebno varovanje nudi na trgu že od vsega začetka, spada tudi prevoz in varovanje gotovine in drugih vrednostnih pošiljk. V nalogi sem s pomočjo anketnega vprašalnika želel dobiti informacije o kvaliteti programa strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk ter ugotoviti njegov vpliv na izboljšanje kvalitete in varnosti dela varnostnikov.

Na podlagi analize, pripravljene na podlagi izvedene ankete, bodo pripravljene smernice za izboljšanje usposobljenosti varnostnega osebja na tem področju.

Ključne besede: zasebno varovanje, varnostno osebje, prevoz gotovine, izobraževanje, usposabljanje, izpopolnjevanje.

ABSTRACT

EFFECT OF SPECIALISED TRAINING FOR CARRIERS OF CASH TO INCREASE THEIR OCCUPATIONAL SAFETY AND QUALITY OF SERVICES

Private security as an independent economic activity began to emerge in Slovenia since 1993. Since security personnel interferes with constitutionally determined human rights and freedoms there is a need to legally regulate private security activities. In 1994, we got the first law in this area. In 2003, the Law on Private Security (ZzasV) is adapted to the European legislation. A person who wants to pursue work as a security guard, had to pass an exam to obtain national vocational qualifications. The Law on Private Security (ZZasV-1) in 2011 prescribed professional education and training for security personnel in order to increase their competence and to reduce chances of exceeding the authority in their work.

Among the services provided by private security companies there is also transportation of cash and other valuable items. In this thesis I used a questionnaire to get information from money transfer personal about the quality of professional training program for CIT and other valuable shipments and to determine its impact on improving the quality and safety of their work.

Based on the analysis of the questionnaire I am recommending further guidelines to improve the skills of security personnel.

Keywords: private security, security personnel, transportation of cash, education, training.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	8
1.1 Opredelitev obravnavane zadeve.....	8
1.2 Cilji in osnovne trditve.....	10
1.3 Predpostavke in omejitve.....	10
1.4 Metode raziskovanja.....	11
2 KAJ JE ZASEBNO VAROVANJE.....	12
2.1 Definicija zasebnega varovanja	12
2.2 Pomen regulacije zasebnega varovanja tudi na področju usposabljanja varnostnega osebja	12
2.3 Področja zasebnega varovanja.....	14
2.3.1 Varovanje ljudi in premoženja.....	14
2.3.2 Varovanje oseb	15
2.3.3 Prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk.....	15
2.3.4 Varovanje javnih zbiranj	15
2.3.5 Varovanje prireditev v gostinskih lokalih.....	15
2.3.6 Upravljanje z varnostno-nadzornim centrom - VNC.....	16
2.3.7 Načrtovanje sistemov tehničnega varovanja	16
2.3.8 Izvajanje sistemov tehničnega varovanja	16
3 PREVOZ GOTOVINE IN DRUGIH VREDNOSTNIH POŠILJK	17
3.1 Zakonska ureditev.....	17
3.2 Pogoji za opravljanje dejavnosti	18
3.3 Usposabljanje varnostnega osebja za izvajanje prevoza in varovanja denarja ter drugih vrednostnih pošiljk	18
3.3.1 Osnovno o strokovnem usposabljanju varnostnega osebja	18
3.3.2 Program strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk	21
3.4 Slabosti strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja	23
3.5 Preverjanje znanja strokovne usposobljenosti in izpopolnjevanja varnostnega osebja ...	24
3.5.1 Slabosti preverjanja znanja strokovne usposobljenosti in izpopolnjevanja varnostnega osebja	25
3.6 Namen usposabljanj in izpopolnjevanj v zasebnem varovanju.....	26
4 ANKETA	27
4.1 Anketni vprašalnik	27

4.2	<i>Analiza ankete</i>	28
5	ZAKLJUČEK.....	36
6	UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI	39
7	PRILOGE.....	41

1 UVOD

1.1 *Opredelitev obravnavane zadeve*

Zasebno varovanje se je predvsem v obliki fizičnega varovanja lokalov pojavljalo že pred razpadom bivše SFRJ. Takšno varovanje, kot ga poznamo danes, pa se je začelo pojavljati leta 1993 s prvim zakonom na tem področju iz leta 1994. Med storitve, ki jih podjetje za zasebno varovanje nudi na trgu, že od vsega začetka spada tudi prevoz in varovanje gotovine in drugih vrednostnih pošilk.

Leta 2003 je bilo področje varovanja z ZzasV prilagojeno evropski zakonodaji. V tem zakonu je bil konkretnije opredeljen prevoz gotovine kot področje, s katerim se zasebno varovanje tudi ukvarja. Tako je bil leta 2005 za področje prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošilk izdan Pravilnik o načinu prevoza in varovanja denarja ter drugih vrednostnih pošilk (Uradni list RS št. 96/2005, v nadaljevanju: Pravilnik).

Vendar pa v tem času ni bilo predpisanega in/ali organiziranega kakšnega posebnega usposabljanja za varnostnike prevoznike gotovine. Oseba, ki je hotela opravljati dela kot varnostnik, je morala opraviti izpit za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije ter na podlagi določb Pravilnika, da se prevoz in prenos opravlja z oboroženim varnostnikom, opraviti preizkus in pridobiti dovoljenje za nošenje orožja po Zakonu o orožju (ZOro-1, Uradni list RS št. 61/2000).

Šele v ZZasV-1 je predpisano specialistično strokovno izpopolnjevanje za varnostnike, ki opravljajo prevoz gotovine, in sicer v četrtem odstavku 20. člena ZZasV-1¹, ki posebej opredeljuje licenco za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk ter v 38. členu ZzasV-1², ki govori o tem, da se mora varnostno osebje obvezno strokovno usposablјati in izpopolnjevati za posamezno vrsto dela, ki ga opravlja.

¹ Varnostnik, ki opravlja prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk, je strokovno usposobljen, če je usposobljen po programu, ki ga določi minister.

² Varnostno osebje se mora obvezno strokovno usposablјati in izpopolnjevati z namenom pridobivanja in izpopolnjevanja strokovnih znanj in spretnosti po programih strokovnega usposablјanja in izpopolnjevanja

Ustavno sodišče je strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje varnostnega osebja opredelilo kot upravno nalogo ministrstva za notranje zadeve (Več o tem v odločbi Ustavnega sodišča št. U-I-285/08-14 z dne 1. 4. 2010 (točki 23 in 24).). Svojo odločitev med drugim utemeljuje s tem, da so z ZZasV-1 določene tudi pristojnosti ministra glede določanja tarife za izvajanje programov strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja ter da ne gre za gospodarsko dejavnost, temveč za upravno nalogo ministrstva. Iz ustavnih določb izhaja, da je Slovenija demokratična (1. člen Ustave RS) in pravna država (2. člen Ustave RS), v kateri velja načelo delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno (drugi stavek drugega odstavka 3. člena Ustave RS). Nosilci izvršilne oblasti so vlada in upravni organi. Vlada je najvišji organ državne uprave (1. člen Zakona o Vladi Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 24/2005 – uradno prečiščeno besedilo.), ki ga sestavljajo predsednik in ministri (prvi stavek prvega odstavka 115. člena Ustave RS). Delovna področja ministrstev morajo biti določena z zakonom. Drugi odstavek 114. člena Ustave določa, da sestavo in delovanje vlade, število, pristojnosti in organizacijo ministrstev ureja zakon. ZZasV-1 je v 7. členu opredelil naloge ministrstva, ker gre za upravne naloge, ki jih je ministrstvo dolžno izvrševati v okviru zakonskih določb oziroma skladno s cilji zakonodajne ureditve. Izvajanje teh nalog je po presoji zakonodajalca tako pomembno, da je nujno neposredno delovanje ministrstva, saj se tako lahko učinkovito varuje javni interes. S tem so navedene dejavnosti izvzete iz pridobitnih dejavnosti (ki se opravljajo na trgu zaradi pridobivanja dobička), saj pri njih ni temeljni namen pridobivanje dobička, temveč zagotavljanje javne varnosti in drugih javnih dobrin (Savski et al., ZZasV-1 s komentarjem, str.148.).

Splošno prepričanje je, da izraz "javni interes" ni natančno opredeljen, kar lahko povzroči določeno nejasnost tudi na področju strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja, zaradi česar je z ZZasV-1 v 2. členu ta bolj določno opredeljen. Čeprav je včasih tehtanje med dvema nasprotnima interesoma lahko težavno, pa to ne pomeni, da naloga organa ob uporabi testa javnega interesa ni natančno opredeljena. Dejstvo je, da je javni interes tisto, kar služi različnim interesom javnosti. Pri uporabi tega testa organ preprosto odloča, ali bo v konkretnem primeru javnemu interesu bolje zadoščeno in v korist javnosti (www.ip-rs.si).

varnostnega osebja, ki jih določi minister glede na vrsto dela, ki ga varnostno osebje opravlja na področju zasebnega varovanja.

1.2 Cilji in osnovne trditve

Cilj diplomskega dela je, da s pomočjo odgovorov anketiranih varnostnikov pridemo do konkretnih podatkov o kvaliteti programa strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk. Prav tako želimo ugotoviti njegov vpliv na izboljšanje kvalitete in varnostni način dela varnostnikov ter da na podlagi analize pripravimo smernice za nadaljnje izboljšanje usposobljenosti varnostnega osebja v celoti.

1.3 Predpostavke in omejitve

Osnovna predpostavka diplomskega dela je, da se je v prehodnem obdobju, ki ga določa ZZasV-1, na podlagi četrtega odstavka 20. člena ZZasV-1, ki pravi: »Varnostnik, ki opravlja prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk, je strokovno usposobljen, če je usposobljen po programu, ki ga določi minister.«, za to delo tudi dejansko usposabljal in izpopolnjevalo vse varnostno osebje v podjetjih za zasebno varovanje, ki to delo tudi opravlja.

Omejitev s strani delodajalcev naj ne bi bilo, saj je tudi v njihovem interesu, da dobijo povratno informacijo o uspešnosti in kvaliteti izobraževanj, usposabljanj in izpopolnjevanj, na katera napotujejo svoje zaposlene.

Omejitev s strani anketiranih pa je lahko v neresničnosti podanih odgovorov oziroma v njihovi nepripravljenosti za sodelovanje v anketi.

1.4 Metode raziskovanja

Pri izdelavi diplomskega dela so uporabljene naslednje znanstveno-raziskovalne metode:

- Primerjalna metoda: skozi celotno nalogo bo izvedena normativna učinkovitost na obravnavanem področju.
- Metoda ankete, ki je potekala v obliki anketnega vprašalnika, pri čemer so bila vprašanja dovolj odprta, da respondentu omogoča osebno izražanje mnenj in videnj. Namen je bil pridobiti mnenje varnostnega osebja na področju prevoza in varovanja denarja ter drugih vrednostnih pošilk in s tem pridobiti vpogled v trende na tem področju. Ti podatki bodo dobrodošli za predvidene usmeritve pri prevozu denarja in drugih vrednostnih pošilk, saj bo zakonodajalec približal normativo k praksi.

Raziskava je bila opravljena z anketnim listom, ki je bil dostavljen v šest podjetij za zasebno varovanje na območju Štajerske.

2 KAJ JE ZASEBNO VAROVANJE

2.1 Definicija zasebnega varovanja

*»Zasebno varovanje je varovanje ljudi in premoženja na varovanem območju, določenem objektu ali prostoru **pred nezakonitimi dejanji, poškodovanjem ali uničenjem** z varnostnim osebjem ter sistemi tehničnega varovanja, varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja, izdelava projektov za izvedbo sistemov tehničnega varovanja in nadzor nad njegovo izvedbo, neposredna izvedba, montaža in vzdrževanje sistemov tehničnega varovanja, upravljanje z varnostno-nadzornim centrom in stalen fizičen nadzor nad sistemi tehničnega varovanja, prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk z varnostniki in posebej prirejenimi vozili in sistemi tehničnega varovanja, zagotavljanje reda na javnih zbiranjih, kadar te varujejo varnostniki in varovanje prirediteljev v gostinskih lokalih z varnostniki in sistemi tehničnega varovanja.«*

(http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zas_vas/zasebno_varovanje_detektivi/zasebno_varovanje/).

2.2 Pomen regulacije zasebnega varovanja tudi na področju usposabljanja varnostnega osebja

Iz evolucije razvoja regulacije zasebnega varovanja v Sloveniji in Evropi lahko ugotovimo, da je področje vse bolj regulirano. Gospodarski razvoj na področju zasebnega varovanja in ekonomski kazalci poslovanja družb za zasebno varovanje kažejo pozitivne trende. Tudi napovedi glede na nove vrste varnostnih groženj prikazujejo svetlo prihodnost za razvoj zasebnega varovanja. Število varnostnega osebja narašča, medtem ko število zaposlenih v policiji konstantno upada. Primerjava plač v RS za področje varovanja kaže rahel vzpon, vendar pa so neto plače kar za 1/3 manjše od povprečne neto plače v RS. Zato si moramo postaviti vprašanje, ali je država dolžna omogočiti maksimiranje profita in z deregulacijo znižati standarde varovanja, istočasno pa z regulacijo določati nove zavezanke in poskrbeti za povečan obseg poslovanja zasebnega varovanja, ki pa ne vlaga v svoje zaposlene. Ali ni mogoče smotrnejše, da država ustanovi podjetje v državni lasti in tam zaposli vojaško osebje,

ki jim po 45 letu preneha delovno razmerje, da varuje objekte kritične infrastrukture in državnih organov?

V kolikor želimo pristopiti k deregulaciji, se je potrebno najprej vprašati, kaj je možno in smotrno deregulirati. Zagotovo ne področja zaščite kritične infrastrukture in varovanje prevoza vrednostnih pošilk. Prav tako se je potrebno vprašati, ali bomo zaradi nižanja stroškov zmanjševali sprejete standarde; npr. prevoz 6. razreda bomo opravljali s prirejenim vozilom in enim varnostnikom, 1. razreda pa ne bomo več prenašali v prirejenem kovčku, temveč v vrečki. Nekateri zagotovo razmišljajo tudi o nepotrebnem vlaganju v usposabljanje varnostnega osebja, čeprav ravno usposobljeni kadri predstavljajo kvantitativno prednost med posameznimi podjetji. Na področju usposabljanja varnostnega osebja zagotovo lahko sklepamo tudi na podlagi mednarodnih primerjav, da bi deregulacija, zmanjšanje obsega ali določenih vsebin pomenila korak v napačno smer. Posledice pred časom znižane vrednosti točke, s katero je ovrednotena vrednost programov usposabljanja, se po informacijah zbornice in tudi drugih izvajalcev usposabljanja že kaže v tem, da vsebine programov komaj še lahko izvajajo, usposabljanja pa ne izvedejo, če ni prijavljeno zadostno število kandidatov.

Predvsem pa ne smemo pozabiti, da regulacija prinaša tudi dobre strani za izvajalce zasebnega varovanja (selekcija varnostnikov in družb npr. z licenciranjem, določanje novih obveznosti: npr. obvezno varovanje gostinskih lokalov, določanje novih zavezancev za obvezno organiziranje službe varovanja, nove obveznosti za subjekte, ki se ukvarjajo s poslovanjem z gotovino). Prav tako regulacija prispeva k izboljšanju strokovnosti, povečanju zaupanja javnosti v zasebno varovanje, nenazadnje pa regulacija pripomore, da zasebno varovanje ne postane igralec v rokah organiziranega kriminala. (Regulating Private Security Companies in Europe: Status and Prospects str. 9.)

Mojim argumentom pritrjuje tudi mednarodna raziskava, izvedena v 27 članicah EU in 7 drugih državah (Bosna in Hercegovina, Srbija, Hrvaška, Norveška, Makedonija, Švica in Turčija). Licenciranje družb za zasebno varovanje je predpisano z zakonom v 94 % držav. Pri primerjavi pooblastil varnostnikov lahko ugotovimo, da imajo pooblastila kot vsi državljani v 59 % držav, dodatna pooblastila imajo v 41 % držav, pooblastila za pregled in zaseg predmetov pa v 56 % držav. Pri pregledu usposabljanja ugotovimo, da je osnovno usposabljanje z zakonom predpisano v 97 % držav, povprečno število ur usposabljanja pa obsega 97 ur. Po končanem usposabljanju v 87 % pridobijo certifikat o usposabljanju in

pridobljenih kompetencah. Obnovitveno usposabljanje je predpisano v 70 % držav. Obvezno usposabljanje za varnostne menedžerje, operativne vodje in nadzornike pa v 50 % držav. (Private Security Services in Europe, CoESS Facts & Figures 2011, str. 144.)

2.3 Področja zasebnega varovanja (4. člen ZZasV-1).

Zasebno varovanje se lahko opravlja v naslednjih oblikah varovanja (vrste licenc):

1. varovanje ljudi in premoženja;
2. varovanje oseb;
3. prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk;
4. varovanje javnih zbiranj;
5. varovanje prireditev v gostinskih lokalih;
6. upravljanje z varnostno-nadzornim centrom;
7. načrtovanje sistemov tehničnega varovanja;
8. izvajanje sistemov tehničnega varovanja.

2.3.1 Varovanje ljudi in premoženja

Varovanje ljudi in premoženja je varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi, ki so na varovanem območju ter premičnega in nepremičnega premoženja (5. člen ZZasV-1). Takšno varovanje se izvaja z varnostniki, ki se nahajajo neposredno na varovanem objektu oziroma območju, ter s sistemi tehničnega varovanja in z interventno skupino, ki reagira na sproženi alarm. Varovanje ljudi in premoženja se lahko organizira skupaj z upravljanjem z varnostno-nadzornim centrom, ni pa to pogoj.

Varnostniki, ki izvajajo intervencijo, morajo opraviti posebno usposabljanje.

2.3.2 Varovanje oseb

Pri nas bolj poznano po tujki »bodyguard« - telesni stražar. Za pridobitev licence sicer zadoščajo splošni pogoji iz 19. člena ZZasV-1, endar pa se zaradi specifik njihovega dela varnostniki telesni stražarji usposablja po posebnem programu, ki zajema rokovanje z različnimi tipi orožja, borilne veščine, varno vožnjo, psihologijo množic, ravnanje v stresnih situacijah.

2.3.3 Prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk

Že v prejšnjem zakonu (ZZasV) je bila to posebna licenca. Pogoji, ki jih je podjetje moralo izpolniti, da jo pridobi, so bili določeni s Pravilnikom o načinu prevoza in varovanja denarja ter drugih vrednostnih pošilk skupaj s spremembami, objavljenimi v uradnem listu. (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200596&stevilka=4198>). Za pridobitev licence po 20. členu ZZasV-1 pa so določeni še posebni pogoji, ki jih mora podjetje izpolniti, da jo lahko pridobi. Nanašajo se predvsem na opremo, ki se uporablja pri delu ter usposobljenost varnostnikov.

2.3.4 Varovanje javnih zbiranj

Tudi na tem področju so se pravila in pogoji za delo v preteklosti nekajkrat spremenili. Trenutno je v veljavi Zakon o javnih zbiranjih (<http://www.uradni-list.si/1/content?id=104889&part=&highlight=zakon+o+javnih+zbiranjih>), ki podrobno določa pogoje, ki jih mora podjetje za zasebno varovanje izpolnjevati, da lahko opravlja delo.

2.3.5 Varovanje prireditel v gostinskih lokalih

Na podlagi 69. člena Zakona o zasebnem varovanju in kot posledica tragičnih dogodkov v preteklosti – Lipa, Global – se je varovanje gostinskih lokalov po strokovnosti dela ločilo od ostalih javnih prireditev. To področje se je uredilo z Uredbo o obveznem organiziranju službe varovanja na javnih prireditvah (<http://www.uradni-list.si/1/content?id=96712&part=&highlight=uredba+o+obveznem+organiziranju+slu%C5%BEbe+varovanja+na+javnih+prireditvah>), od 1. 3. 2012 pa morajo biti vsi varnostniki, ki delajo v lokalih, tudi dodatno usposobljeni za varovanje gostinskih lokalov.

2.3.6 Upravljanje z varnostno-nadzornim centrom - VNC

Za uspešno varovanje ljudi in premoženja je poleg samega alarmnega sistema, ki zazna dogodek – vsiljivca, požar ali kakšen drugi dogodek – potreben tudi sprejemni center, ki zazna alarmni signal in na ta signal tudi napoti interventno skupino.

Ni potrebno, da ima vsako podjetje, ki se ukvarja z zasebnim varovanjem svoj VNC. ZZasV-1 v 19. členu dopušča, da ima lahko tudi pogodbeno vezan VNC. To je predvsem zaradi pogojev iz 22. člena, ki se nanašajo na število zaposlenih v VNC ter predpisane standarde, ki veljajo za VNC, saj si manjša podjetja v veliki meri ne morejo privoščiti stroškov lastnega VNC.

2.3.7 Načrtovanje sistemov tehničnega varovanja

Pri tej licenci gre za izdelovanje projektov tehnične dokumentacije, ki je namenjena varovanju objektov s sistemi tehničnega varovanja, lahko v sodelovanju z gradbeno stroko, če je objekt v fazi gradnje, ali pa samostojno, če se sistemi montirajo v že obstoječi objekt.

2.3.8 Izvajanje sistemov tehničnega varovanja

Licenca zajema izvajanje montaže alarmnih sistemov na podlagi načrta ter tudi vzdrževanje le-teh.

3 PREVOZ GOTOVINE IN DRUGIH VREDNOSTNIH POŠILJK

3.1 Zakonska ureditev

Na podlagi ZZasV-1 je področje prevozov in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk še dodatno urejeno s Pravilnikom (Uradni list RS št. 96/2005 ter spremembe in dopolnitve).

Pravilnik določa način prevoza in prenosa gotovine in drugih vrednostnih pošiljk. Določa več razredov prevoza glede na vrednost varovane pošiljke, opremo in sredstva za prenos, opremljenost vozil, s katerimi se opravlja prevoz, opremo varnostnikov, ki izvajajo prevoz in prenos.

PREVOZ GOTOVINE ZNOTRAJ EVROPSKE UNIJE

Prosti pretok delavcev in storitev znotraj držav članic Evropske unije je ena od štirih temeljnih svoboščin na notranjem trgu Evropske unije, ki omogoča državljanom posameznih članic Evropske unije prosto gibanje znotraj Evropske unije z namenom, da le-ti pridobijo in opravljajo delo izven svoje matične države (več o tem na spletnem naslovu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/delovne_migracije/porost_pretok/).

Tako je Evropski parlament za potrebe podjetij za zasebno varovanje, ki se ukvarjajo tudi s prevozom in prenosom gotovine, sprejel Uredbo o profesionalnem čezmejnem prevozu eurogotovine po cesti med državami članicami evroobmočja (EU) št. 1214/2011 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne, 16. novembra 2011, (v nadaljevanju: Uredba), v kateri je podrobno zapisal pogoje za opravljanje čezmejnih prevozov gotovine. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:316:0001:0020:SL:PDF>)

3.2 *Pogoji za opravljanje dejavnosti*

Splošni pogoji za opravljanje dejavnosti zasebnega varovanja v Republiki Sloveniji so zapisani v 3. členu ZZasV-1, nadalje pa so v 4. členu ZZasV-1 določene oblike varovanja in vrste licenc.

V III. poglavju ZZasV-1 pa so ti pogoji podrobneje razdelani tako za pravno osebo kot tudi za fizične osebe – varnostnike.

Poleg splošnih pogojev za pridobitev licence iz 19. člena ZZasV-1 mora podjetje za zasebno varovanje, ki želi opravljati prevoze in prenose gotovine, izpolniti tudi posebne pogoje za pridobitev te licence iz 20. člena zakona. Prav tako pa mora podjetje tudi izpolniti pogoje iz Pravilnika o načinu prevoza in varovanja denarja ter drugih vrednostnih pošilk.

3.3 *Usposabljanje varnostnega osebja za izvajanje prevoza in varovanja denarja ter drugih vrednostnih pošilk*

3.3.1 *Osnovno o strokovnem usposabljanju varnostnega osebja*

Na podlagi ZZasV-1 se mora varnostno osebje obvezno strokovno usposablјati in izpopolnjevati po programih, ki jih je določil minister. Gre za usposablјanja, ki so določena z ZZasV-1 in Pravilnikom o izvajanju strokovnega usposablјanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja (Uradni list RS št. 24/12, v nadaljevanju: pravilnik) kot obvezna in jih mora varnostno osebje opraviti pri organizatorjih usposablјanj, ki so nosilci javnega pooblastila. Poleg obveznega strokovnega usposablјanja gre tudi za druga strokovna izpopolnjevanja zaradi opravljanja specifičnih vrst dela (uporaba plinskega razpršilca ali službenega psa, varovanje javnih zbiranj, varovanje javnih prireditev v gostinskih lokalih, varovanje in prevoz gotovine ter drugih vrednostnih pošilk ...).

Usposabljanje in izpopolnjevanje je določeno na vseh ravneh in stopenjsko, od osnovnega usposabljanja oziroma izobraževanja za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije ali za pridobitev naziva tehnik varovanja, do obveznih izpopolnjevanj, določenih v ZZasV-1 (varovanje prevozov gotovine in prireditev v gostinskih lokalih) ter internih izpopolnjevanj pri imetniku licence.

Kot določa 40. člen ZZasV-1 je posameznik strokovno usposobljen glede na vrsto dela, ki ga opravlja, če ima ali:

- opravljen **izobraževalni program** s področja zasebnega varovanja v skladu s predpisi, ki urejajo javne izobraževalne programe,
- opravljeno **strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje**, kot ga določa ta zakon in pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo s področja zasebnega varovanja v skladu s predpisi, ki urejajo **nacionalne poklicne kvalifikacije**,
- kako drugače pridobljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo s področja zasebnega varovanja v skladu s predpisi, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije, če opravljeno strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje, kot ga določa ZZasV-1, ni obvezno.

Glede na navedeno je varnostno osebje strokovno usposobljeno za tisto vrsto dela, za katero se je usposobilo v programih strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja. Ministrstvo pristojno za notranje zadeve je v letu 2011 in 2012 pripravilo ustrezne izobraževalne programe in jih primerjalo s sprejetimi katalogi strokovnih znanj in spretnosti. Pripravljeni programi so bili predhodno usklajeni z vsemi službami, ki so kompetentne na področju strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja. Gre predvsem za izobraževalne programe s področja varovanja in za poklice, katerih znanja so primerljiva znanju varnostnega osebja (Fakulteta za varnostne vede, policisti, občinski redarji, sodni policisti, vojaški policisti). Tudi predpisi, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije, določajo, da morajo člani komisij primerjati znanja in spretnosti prosilca z znanji in spretnosti po poklicnem standardu in katalogu strokovnih znanj in spretnosti za poklicno kvalifikacijo, za katero želi pridobiti kandidat certifikat. Enako velja tudi za ministrstvo, ki je pristojno za priznavanje poklicnih kvalifikacij, pridobljenih v tujini, pa tudi za nosilce javnega pooblastila, ko bodo posamezniku na podlagi vloge priznali program usposabljanja v celoti ali pa le delno.

Lahko ugotovimo, da so ***prednosti veljavnih programov*** prav gotovo v tem, da so:

- usklajeni s poklicnimi standardi in katalogi strokovnih znanj in spretnosti,
- jasno opredeljeni usmerjevalni cilji usposabljanja,
- dani ustrezni poudarki, ki so namenjeni ukrepom varnostnikov in uporabi drugih sredstev, varstvu človekovih pravic, pridobivanju veščin in praktičnih znanj ter komunikacijskim veščinam,
- s programi opredeljeni kadrovski in materialni pogoji za kvalitetno izvajanje usposabljanja,
- ustvarjeni pogoji, ki zahtevajo, da se programi tudi kreditno vrednotijo.

Vendar, da bi nekdo sploh lahko začel delati kot varnostnik, mora najprej pridobiti službeno izkaznico, zato pa mora izpolnjevati pogoje iz 32. člena ZZasV-1. Tretja točka tega člena govori o tem, da mora biti strokovno usposobljen. Oseba je strokovno usposobljena, če konča predpisano usposabljanje in tako pridobi nacionalno poklicno kvalifikacijo (NPK) za področje zasebnega varovanja.

Čeprav se v izobraževanju za pridobitev NPK kandidati seznani z vsemi področji zasebnega varovanja in licencami, s katerimi se varnostniki srečujejo pri svojem delu, pa je zaradi narave samega dela v zakonu predpisano, da se morajo opraviti še specialistična usposabljanja in izobraževanja.

Ne glede na izpolnjevanje vseh pogojev za pridobitev službene izkaznice varnostnega osebja, pa morajo imetniki licence, podjetja, na podlagi določb 39. člena ZZasV-1 najmanj enkrat letno izvesti interno strokovno izpopolnjevanje vseh zaposlenih glede na vrsto dela, ki ga opravljajo. Takšno izpopolnjevanje mora vsebovati tako teoretični kot tudi praktični del.

3.3.2 Program strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk

Za prevoz gotovine in drugih vrednostnih pošiljk je v 20. členu ZZasV-1 določeno, da se morajo varnostniki strokovno usposobiti po programu, ki ga določi minister. Tako morajo varnostniki, ki izvajajo varovanje in prevoz gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk, opraviti tudi strokovno izpopolnjevanje po programu določenem z Odredbo o določitvi programa strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk (Uradni list RS, št. 51/12). Program je Priloga 1.

Program je pripravljen za varnostnike, ki že opravljajo naloge prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk in za tiste varnostnike, ki to delo želijo opravljati.

Oseba mora imeti nacionalno poklicno kvalifikacijo varnostnik/varnostnica oziroma strokovno usposobljenost za opravljanje teh del.

Izpopolnjevanje traja najmanj šestnajst (16) ur, tarifa za izvajanje programa pa znaša devetintrideset (39) točk.

Cilji strokovnega izpopolnjevanja so, da se varnostniki:

- Seznanijo z novostmi na področju normativne ureditve zasebnega varovanja.
- Osvežijo znanje o uporabi ukrepov varnostnika in drugih sredstev ter se seznanijo z novostmi na tem področju.
- Osvežijo znanje o dolžnostih varnostnika.
- Obnovijo znanje o praktičnih postopkih izvajanja posameznih ukrepov in drugih sredstev varnostnika.
- Obnovijo in nadgradijo osnovne pojme s področja prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk.
- Pridobijo in osvežijo znanja s področja prevoza in varovanja gotovine ter drugih vrednostnih pošiljk.

- Poznajo postopke prevoza in prenosa gotovine ter drugih vrednostnih pošilk glede na različne vrednostne razrede.
- Osvežijo znanje o uporabi komunikacijskih sredstev in načinu komuniciranja z VNC, policijo in varnostnim osebjem.
- Prepoznajo okoliščine, ki lahko pomenijo ogrožanje varnosti prevoza ali prenosa gotovine ter drugih vrednostnih pošilk.
- Poznajo postopke in ukrepe v primeru varnostnega dogodka.

IZOBRAŽEVANJE ZA PREVOZ GOTOVINE ZNOTRAJ EVROPSKE UNIJE

Na podlagi Uredbe ter upoštevajoč posebne zahteve za zaposlene pri čezmejnem prevozu gotovine, morajo le-ti opraviti posebni modul začetnega usposabljanja o čezmejnem prevozu.

To usposabljanje traja vsaj 200 ur in ne vključuje usposabljanja za uporabo strelnega orožja. Minimalne zahteve za začetno usposabljanje so določene v Prilogi VI Uredbe. Varnostno osebje za prevoz gotovine mora najmanj na vsaka tri leta opraviti nadaljnje usposabljanje na področjih iz točke 3 Priloge VI (člen 5. Uredbe). Prav tako so v členu 5. Uredbe podane tudi zahtevane stopnje znanja tujih jezikov za varnostno osebje, ki opravlja prevoz. Stopnje so razložene v Prilogi VII Uredbe.

3.4 ***Slabosti strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja***

Seveda pa so se v času od podelitve javnega pooblastila izvajalcem programov strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja (v nadaljevanju: izvajalci programov) pokazale tudi slabosti. Že takoj lahko ugotovimo, da se s podelitvijo javnega pooblastila šestim izvajalcem ni dvignil nivo znanja, ki naj bi ga pridobili kandidati na strokovnem usposabljanju in izpopolnjevanju. Nekateri izvajalci letno sploh ne opravijo oz. le redko izvedejo strokovno usposabljanje. Posledično temu so tudi sama gradiva slabo pripravljena oz. so nekvalitetna ali pa preobsežna za posamezni izvedeni program. Sama gradiva se ne glede na vsebino programa ponavljajo in ne dajo ustreznega znanja za področje, za katerega se je kandidat usposabljal oz. izpopolnjeval.

Če povzamemo **slabosti** vseh programov, ki se izvajajo na področju strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja lahko ugotovimo, da:

- v programu tehnik varovanja **vsebine ne pokrivajo vsebin**, ki jih mora nujno poznati varnostnik, operater VNC, varnostnik nadzornik (nekateri obvezni predmeti so le izbirni). Obvezno revidiranje samega programa.
- nekateri izvajalci programov **nimajo pripravljenih gradiv** za posamezne programe strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja,
- gradiva **niso usklajena** z veljavno objavljenimi programi,
- predavanja pri izvajalcih programov izvajajo osebe, ki za to **niso kompetentne** oz. ne poznajo področja dela,
- predavanja pri izvajalcih programov izvajajo osebe, ki **ne izpolnjujejo pogojev** po predpisanih veljavnih programov,
- izvajalci programov ne upoštevajo **veljavnih tarif** pri zaračunavanju izvajanja strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja,
- izvajalci programov **priznavajo popuste in ugodnosti** pri zaračunavanju izvajanja programov kljub predpisanim cenam glede na potrebne stroške za izvedbo,

- v procesih usposabljanja **ne upoštevajo predpisanih vsebin** in predvidenih **ur** za posamezne vsebine,
- izvajalci programov v postopku priznavanja usposabljanja **ne izdajajo upravnih odločb** za priznavanje posameznih vsebin iz veljavnih programov.

3.5 Preverjanje znanja strokovne usposobljenosti in izpopolnjevanja varnostnega osebja

»Po končanem strokovnem usposabljanju oz. izpopolnjevanju mora varnostno osebje obvezno opraviti preizkus strokovne usposobljenosti bodisi po zakonu, ki ureja nacionalne poklicne kvalifikacije bodisi po predpisih, ki urejajo zasebno varovanje. Ne glede na določbe predpisov, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije, morajo posamezniki pred opravljanjem posameznih vrst dela ali opravljanja nalog zasebnega varovanja, opraviti usposabljanje, izpopolnjevanje in preizkus po ZZasV-1. Preizkus se opravlja s preverjanjem na podlagi predpisov, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije. Ti predpisi sicer omogočajo, da se posamezniku priznajo in potrdijo določena znanja, vendar je z ZZasV-1 določeno obvezno strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje, enako je obvezno usposabljanje določeno tudi v posameznih katalogih strokovnih znanj in spretnosti. Praviloma bi moralo biti opravljeno preverjanje znanja in ne samo potrjevanje na podlagi portfolije posameznika. Potrjevanje neformalno ali kako drugače pridobljenih znanj brez preverjanja zaradi javnega interesa v zasebnem varovanju, mora biti redko in mora temeljiti na strokovnih razlogih, da je oseba dejansko pridobila znanja, ki jih potrebuje varnostno osebje. Praviloma morajo člani komisij, ki jim je licenco podelil Državni izpitni center, opraviti preverjanje znanja. Pri preizkusu strokovne usposobljenosti kandidata po programih strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije in po programih strokovnega izpopolnjevanja ali obdobnega strokovnega izpopolnjevanja se upoštevajo vsebine posameznega poklicnega standarda, kataloga strokovnih znanj in spretnosti ter programa.

Preizkus strokovne usposobljenosti v programih strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije se opravi pred komisijo za preverjanje in potrjevanje, ki je imenovana v skladu s predpisi, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije. Preizkus strokovne usposobljenosti v programih strokovnega izpopolnjevanja in obdobjnega izpopolnjevanja pa se opravi pred komisijo, ki jo imenuje ministrstvo. Vanjo se lahko imenujejo osebe, ki izpolnjujejo pogoje za člane komisij v skladu s posameznim programom usposabljanja in ki imajo pridobljene ustrezne licence na področju zasebnega varovanja.« (Pravilnik, Uradni list RS, št. 24/12, člena 5. in 6.)

3.5.1 Slabosti preverjanja znanja strokovne usposobljenosti in izpopolnjevanja varnostnega osebja

Tako kot pri strokovnem usposabljanju in izpopolnjevanju varnostnega osebja se tudi pri preverjanju znanja pojavljajo slabosti, ki so največkrat odraz nepoznavanja področja zasebnega varovanja. Najpogostejše slabosti so:

- Nekateri člani komisij so licencirani, kljub temu da ne izpolnjujejo pogojev v skladu z veljavnimi programi.
- Nekateri člani komisij ne poznajo posameznih vsebin iz veljavnih programov.
- Pri preverjanju znanja se postavljajo vprašanja, ki ne zajemajo konkretnega programa usposabljanja oz. izpopolnjevanja.
- Nekateri člani komisij ne upoštevajo predvidenega časa za preverjanje znanja kandidata.
- Nekateri člani komisij ne poskrbijo, da se izvajalcem pravočasno dostavijo testi za pisni preizkus znanja ali pa jih dostavijo prehitro in izvajalci s kandidati pred preizkusom uskladijo pravilne odgovore.

- Člani komisij pregledujejo zbirne mape v času izvajanja pisnega dela izvajanja preizkusa znanja in predhodno ne ugotovijo izpolnjevanja pogojev za pristop k opravljanju preizkusa znanja.
- Člani sami ne pripravijo testov kljub izdelani banki podatkov.
- Pri določenih izvajalcih strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja so v komisije za preverjanje znanja po predpisih, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije, imenovani isti člani.

3.6 Namen usposabljanj in izpopolnjevanj v zasebnem varovanju

Izobraževanja in usposabljanja zaposlenih nikjer ne bi smela biti sama sebi namen, še najmanj pa ne na področju zasebnega varovanja.

Varnostno osebje pri svojem delu uporablja določena pooblastila in z njimi posega v osebne pravice in svoboščine drugih ljudi. Zato je zelo pomembno, da so za svoje delo ustrezno strokovno usposobljeni. To pa ne pomeni, da ko bodoči varnostniki uspešno opravijo izobraževalni program s področja zasebnega varovanja oziroma zaključijo osnovno strokovno usposabljanje po ZzasV-1 (40. člen) in pridobijo NPK, da je njihovo usposabljanje končano. Pravo usposabljanje se za njih začne šele z nastopom službe.

Najprej se je seveda potrebno seznaniti ter spoznati delovno mesto, na katerem bo varnostnik delal. Za določena delovna mesta so tudi predpisana obvezna izpopolnjevanja, prav tako kot tudi izpopolnjevanja za uporabo plinskega razpršilca ter uporabo službenega psa.

Namen vseh teh usposabljanj in izpopolnjevanj pa je, da se varnostno osebje usposobi za opravljanje svojega dela zakonito, strokovno in kvalitetno, predvsem pa varno za sebe ter vse ostale udeležence v različnih varnostnih dogodkih.

4 ANKETA

4.1 *Anketni vprašalnik*

Z anketnim vprašalnikom smo želeli ugotoviti ali je usposabljanje varnostnega osebja za prevoz in varovanje gotovine, kot ga predpisuje Zakon o zasebnem varovanju (ZZasV-1) tehnično in strokovno pravilno usmerjeno ter ali se s tem usposabljanjem prispeva k večji varnosti, strokovnosti in kvaliteti dela varnostnega osebja na področju prevozov gotovine.

Vprašalnik je sestavljen iz dveh delov. Vprašalnik je Priloga 2.

V splošnem delu, ki je sestavljen iz šestih vprašanj, smo želeli izvedeti nekaj osnovnih podatkov o strukturi varnostnega osebja, ki dela na področju prevozov gotovine.

Posebni del vprašalnika, ki vsebuje šestnajst vprašanj, pa se nanaša na sam program in izvedbo usposabljanja za prevoznike gotovine.

Anketa je bila izvedena z dovoljenjem delodajalcev – podjetij za zasebno varovanje.

Anketo naj bi izpolnili vsi varnostniki, ki v posameznem podjetju opravljajo prevoze gotovine.

Anketni list je bil dostavljen v šest podjetij za zasebno varovanje na območju Štajerske.

Vodstvo podjetja Sintal Celje d. o. o. ni želelo in ni dovolilo sodelovanja v anketi, iz podjetja Sintal Maribor d. d. anket niso vrnil, v podjetju Protect d. o. o. Maribor pa mi kljub večkratnim poskusom ni uspelo predstaviti anketnega vprašalnika odgovornim osebam v podjetju.

V anketi je sodelovalo devetindvajset (29) varnostnikov iz podjetja Prosignal d. o. o. Celje, šestnajst (16) varnostnikov iz podjetja Varnost Maribor d. d. in štirje (4) varnostniki podjetja FIT varovanje d. o. o. enota Maribor.

4.2 Analiza ankete

V anketi je sodelovalo 49 varnostnikov iz treh podjetij za zasebno varovanje.

I. SPLOŠNI DEL

1. Spol

Anketo je odgovorilo 39 moških in 10 žensk. Delež žensk, ki so odgovarjale na anketo je skoraj 20 %, kar je približno tudi njihov delež v celotnem varnostnem osebju. Na delovnem mestu prevoznik gotovine pa je na nivoju države samo okoli 5 % žensk.

2. Starost

Po starosti so anketirani razdeljeni: do 25 let šest (6) anketiranih, med 26 in 35 let sedemnajst (17) anketiranih, med 36 in 45 let šestnajst (16) anketiranih, med 46 in 55 let sedem (7) anketiranih in nad 55 let starosti trije (3) anketirani.

Iz podatkov o starosti ugotovimo, da sta drugi in tretji starostni razred zastopana približno enako, to je 33 %, skupaj pa v starostni strukturi varnostnega osebja zaposleni stari med 26 in 45 let zavzemajo 66 % vseh zaposlenih.

3. Izobrazba

Izobrazbena struktura anketiranih je: dokončana osnovna šola – opravljen NPK dva (2) anketirana, poklicna šola osemnajst (18) anketiranih, srednja šola dvajset (20) anketiranih, srednja tehnična šola pet (5) anketiranih in višja ali visoka šola štirje (4) anketirani.

Po izobrazbi so torej med varnostnim osebjem v večini osebe s končano poklicno (37 %) in srednjo šolo (41 %), obojih je skupaj kar 78 %.

4. Skupna delovna doba

Po delovni dobi so anketirani razdeljeni: do 5 let delovne dobe ima deset (10) anketiranih, do 15 let dvaindvajset (22) anketiranih, do 25 let enajst (11) anketiranih, do 35 let pet (5) anketiranih in nad 35 let en (1) anketirani.

Iz pridobljenih podatkov ugotovimo, da ima do 5 let skupne delovne dobe dobrih 20 % zaposlenih v varnostnih podjetjih. Skoraj 45 % zaposlenih ima od 6 do 15 let delovne dobe, med 16 in 25 let pa dobrih 22 % zaposlenih. Nad 25 let delovne dobe ima 12 % zaposlenih.

5. Delovna doba na področju zasebnega varovanja

Po delovni dobi na področju zasebnega varovanja so anketirani razdeljeni takole: do 5 let delovne dobe osemnajst (18) anketiranih, od 6 do 15 let petindvajset (25) anketiranih, od 16 do 25 let pet (5) anketiranih in nad 35 let en (1) anketirani.

6. Kolikokrat letno poteka usposabljanje v podjetju?

Na vprašanje kolikokrat letno imajo v podjetju usposabljanje, je sedem (7) anketiranih odgovorilo da enkrat, dvajset (20) anketiranih da dvakrat, šestnajst (16) anketiranih da trikrat, eden (1) da štirikrat in pet (5) da petkrat ali več.

Iz splošnega dela ankete tako lahko povzamemo:

- 80 % varnostnega osebja je moških, 20 % je žensk;
- 33 % je starih med 26 in 35 let ter 33 % med 36 in 45 let;
- Po izobrazbi jih ima 40 % končano poklicno šolo, 40 % srednjo šolo;
- 45 % jih ima med 6 in 15 let skupne delovne dobe, 20 % manj kot 5 let in 20 % od 16 do 25 let skupne delovne dobe;

- 50 % jih ima med 6 in 15 let delovne dobe na področju zasebnega varovanja, 36 % manj kot 5 let;
- 73 % vseh pa letno opravi v podjetju 2-3 izobraževanja.

II. POSEBNI DEL

1. Ali delo opravljate na prevozu in varovanju gotovine?

Z DA je odgovorilo osemintrideset (38) anketiranih, z NE enajst (11) anketiranih.

Čeprav je anketni vprašalnik prvenstveno namenjen tistim varnostnikom, ki svoje delo opravljajo na prevozu gotovine, pa je nanj odgovorilo tudi nekaj takšnih, ki to delo opravljajo samo občasno, v času dopustov in bolniških odsotnosti rednih prevoznikov gotovine.

Prav tako v manjših podjetjih združujejo delo interventov in prevoznikov gotovine.

Dejstvo pa je, da se delež prevozov gotovine in drugih vrednostnih pošilk v strukturi dela varnostnih podjetij z leti povečuje.

2. Ali ste opravili strokovno izpopolnjevanje za prevoz in varovanje gotovine?

Z DA je odgovorilo enainštirideset (41) anketiranih, z NE osem (8) anketiranih. Od teh, ki so opravili izpopolnjevanje, ga je deset (10) opravilo pred pol leta, triindvajset pa pred enim letom.

Vprašanje je povezano s prvim vprašanjem v tem, da je bilo po ZZasV-1 določeno prehodno obdobje, ki se je končalo 6. 7. 2014, do katerega so morali vsi varnostniki, ki svoje delo opravljajo na prevozu gotovine, opraviti strokovno usposabljanje po četrtem odstavku 20. člena zakona.

Če tako povežemo odgovore na obe vprašanji, dobimo sledeči rezultat: od devetinštirideset (49) anketiranih varnostnikov jih je enainštirideset (41) opravilo strokovno usposabljanje, na prevozi gotovine pa jih redno dela osemintrideset (38).

Na podlagi takšnih odgovorov ugotavljam, da so podjetja za zasebno varovanje poskrbela za usposabljanje varnostnikov ter da se držijo zakona.

3. Kdo je bil izvajalec strokovnega izpopolnjevanja?

Pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja je izpopolnjevanje opravilo osemindvajset (28) anketiranih, pri Zasebni šoli Čas d. o. o. pet (5) anketiranih in pri Varnost Maribor d. d. šestnajst (16) anketiranih.

4. Koliko časa je potekalo strokovno izpopolnjevanje?

Petinštirideset (45) anketiranih je imelo izpopolnjevanje dva dneva.

5. Ste strokovno izpopolnjevanje zaključili s preverjanjem znanja?

Vseh devetinštirideset (49) anketiranih je izpopolnjevanje zaključilo s pisnim in ustnim preverjanjem znanja, dva med njimi še s praktično nalogo.

6. Kako ocenjujete primernost/aktualnost programa izpopolnjevanja?

Skupna ocena primernosti/aktualnosti programa je 3,92.

Ocena pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja je 4,31, pri Varnosti Maribor d. d. le 2,94, pri Zasebni šoli Čas d. o. o. pa 5,00.

7. Kako bi ocenili predavatelja(e)?

Skupna ocena predavateljev programa je 4,00.

Ocena pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja je 4,38, pri Varnosti Maribor d. d. le 3,06, pri Zasebni šoli Čas d. o. o. pa 5,00.

8. Kako bi ocenili teoretični del strokovnega izpopolnjevanja?

Skupna ocena teoretičnega dela programa je 3,96.

Ocena pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja je 4,31, pri Varnosti Maribor d. d. le 3,13, pri Zasebni šoli Čas d. o. o. pa 4,75.

9. Kako bi ocenili praktični del strokovnega izpopolnjevanja?

Skupna ocena praktičnega dela programa je 3,73.

Ocena pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja je 4,21, pri Varnosti Maribor d. d. le 2,69, pri Zasebni šoli Čas d. o. o. pa 4,50.

10. Ali so gradiva ustrezno pripravljena in zadostujejo zahtevam strokovnega izpopolnjevanja?

Z DA je odgovorilo osemindeset (48) anketiranih, z NE en (1) anketirani.

Pomanjkljivosti gradiva niso navedene.

11. Ali so bile obravnavane teme dejansko tudi pri preverjanju znanja?

Z DA je odgovorilo osemindeset (48) anketiranih, z NE en (1) anketirani.

12. Kako bi ocenili prostore in tehnično opremo, kjer ste se izobraževali?

Skupna ocena prostorov in opreme je 4,16.

Ocena pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja je 4,31, pri Varnosti Maribor d. d. pa 3,94, pri Zasebni šoli Čas d. o. o. pa 4,00.

13. Ste na usposabljanju pridobili koristna znanja, nove veščine s področja prevozov gotovine?

Z DA je odgovorilo enaintrideset (31) anketiranih, z NE osemnajst (18) anketiranih. Od teh, ki so odgovorili NE, se jih je kar trinajst (13) udeležilo izpopolnjevanja pri izvajalcu Varnost Maribor d. d.

Tisti, ki so odgovorili z DA, so navedli tudi naslednja znanja in veščine, ki so jih pridobili:

- pravne norme, poznavanje zakona, uporaba v praksi;
- operativno znanje, uporaba ukrepov;
- ravnanje v primeru rop, napada;
- postopek ob preverjanju s strani MNZ, policije;
- način prevoza večjih zneskov gotovine;
- pravilna uporaba kovčkov za prenos gotovine;
- postopki pri prevozu z blindiranim vozilom.

14. Vam bodo pridobljena znanja koristila pri vašem delu?

Z DA je odgovorilo triintrideset (33) anketiranih, z NE šestnajst (16) anketiranih. Od teh, ki so odgovorili NE, se jih je kar dvanajst (12) udeležilo izpopolnjevanja pri izvajalcu Varnost Maribor d. d.

Tisti, ki so odgovorili z DA, so navedli tudi naslednja znanja in veščine, ki jim bodo koristila pri njihovem delu:

- vedenje, ukrepanje ob izrednih situacijah;
- pravilni postopki pri opravljanju svojega dela;
- pozornost in previdnost pri svojem delu;
- predpisi s področja prevoza gotovine.

15. Kako bi na podlagi opravljenega usposabljanja ocenili svojo sposobnost ukrepanja v izjemnih razmerah?

Skupna ocena lastne sposobnosti ukrepanja v izjemnih razmerah je 4,08.

Pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja 4,24, pri Varnosti Maribor d. d. 3,69, pri Zasebni šoli Čas d. o. o. pa 4,50.

16. Katera dodatna izobraževanja bi bila po vašem mnenju še potrebna za prevoznike gotovine?

- Borilne veščine: triindvajset (23) anketiranih;
- psihološka usposabljanja: enaindvajset (21) anketiranih;
- šola varne vožnje: devetnajst (19) anketiranih;
- rokovanje z orožjem: trinajst (13) anketiranih;
- drugo: ni bilo navedeno.

Pri povzetku posebnega dela ankete se zaradi majhnega vzorca anketiranih varnostnikov osredotočam samo na dva izvajalca strokovnega izpopolnjevanja, in sicer na Zbornico za razvoj slovenskega zasebnega varovanja in Varnost Maribor d. d.

Strokovno izpopolnjevanje poteka dva dneva po osem ur, zaključí pa se s pisnim in ustnim preverjanjem znanja, ki je nekje deset do štirinajst dni po poteku predavanj.

Skupna ocena primernosti/aktualnosti programa je 3,92, od tega teoretičnega dela 3,96, praktičnega dela pa 3,73.

Udeleženci ocenjujejo, da so gradiva ustrezno pripravljena, obravnavane teme pa so tudi dejansko na preverjanju znanja. Tudi prostore ter opremo, s pomočjo katere so se izobraževali udeleženci, ocenjujejo kot primerno.

Novih znanj in veščin s področja prevozov gotovine so si udeleženci največ pridobili na izobraževanju, ki je potekalo pri Zbornici za razvoj slovenskega zasebnega varovanja in najmanj pri izobraževanju pri podjetju Varnost Maribor d. d.

Gre predvsem za znanja s področja poznavanja novega zakona in uporabe ukrepov na podlagi zakona ter kontrole in sodelovanja s policijo in Ministrstvom za notranje zadeve.

Podobno je tudi z uporabnostjo pridobljenih znanj.

Zato bi bilo potrebno preveriti, zakaj varnostniki, ki so se izobraževali pri podjetju Varnost Maribor d. d., niso pridobili novih znanj in veščin ter zakaj se jim teme, ki so v programu, ne zdijo uporabne v praksi.

Svojo sposobnost ukrepanja v izrednih situacijah udeleženci usposabljanj ocenjujejo s povprečno oceno 4,08, zopet je razlika med posameznim izvajalcem izobraževanja.

Udeleženci izobraževanja pa glede na naravo njihovega dela pogrešajo predvsem usposabljanje v borilnih veščinah, psihološka usposabljanja, usposabljanje v varni vožnji ter v rokovanju z orožjem.

5 ZAKLJUČEK

Za uspešno poslovanje vsakega podjetja, tako proizvodnega kot storitvenega, je pomembno, da so zaposleni v njem strokovno usposobljeni.

Na področju zasebnega varovanja je to še toliko bolj pomembno, saj varnostniki pri svojem delu in s svojimi postopki posegajo v osebne pravice in svoboščine drugih ljudi. Nekatera podjetja za zasebno varovanje so že pred uvedbo obveznega letnega internega usposabljanja za svoje zaposlene organizirala določena dodatna usposabljanja, druga pa so svojim zaposlenim povrnili stroške vadbe v fitnesih ali klubih borilnih veščin. Vendar pa je tega zaradi splošne gospodarske krize vse manj.

V praksi se čedalje pogosteje dogaja, da varnostniki, ki so s strani podjetja napoteni na kakšno usposabljanje, za to napotitev ne dobijo nadomestila oziroma jim niso priznane niti ure, v nekaterih primerih pa so celo za določena izobraževanja, ki so v interesu podjetja in bi tako po zakonu njihove stroške morale kriti podjetje, morali kriti stroške sami.

Izobraževanje in strokovno usposabljanje za posamezno vrsto del, ki ga opravljajo varnostniki, je bilo predpisano že s prejšnjim zakonom. V ZZasV-1 pa je bilo še dodano usposabljanje za prevoznike gotovine in intervente.

V Sloveniji je na dan 26. 11. 2014 146 podjetij za zasebno varovanje z vsaj eno licenco (http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/zasebno_varovanje_detektivi/zasebno_varovanje/evidence_vloge_in_obrazci/).

Licenco za prevoz in varovanje gotovine in drugih vrednostnih pošiljk ima 39 podjetij za zasebno varovanje, in sicer 38 za prevoz 1. razreda, 35 za prevoz 2. razreda, 20 za prevoz 3. razreda, 18 za prevoz 4. razreda, 10 za prevoz 5. razreda in 8 za prevoz 6. razreda.

Ker je dejavnost zasebnega varovanja glede na naravo regulirana gospodarska dejavnost, kar pomeni tudi z zakonom določene pogoje za opravljanje dejavnosti, se je v preteklosti dogajalo, da manjše varnostne službe zaradi zniževanja stroškov in s tem povečevanja svoje konkurenčnosti na trgu, vedno niso upoštevale zakonskih določil predvsem na področju opremljenosti vozil, pa tudi opremljenosti samih varnostnikov.

Na podlagi opravljene ankete ugotavljam, da se je vsaj na področju prevozov gotovine stanje precej izboljšalo. Vendar pa sami varnostniki ugotavljajo, da jim primanjkuje določenih znanj in veščin.

Ker je delo na terenu z vozili, varnostniki pa so oboroženi in nenehno v stiku z drugimi ljudmi, pogrešajo predvsem usposabljanja v komunikaciji in psihologiji, usposabljanja v varni in taktični vožnji, usposabljanja v taktičnem streljanju ter najbolj usposabljanja v borilnih veščinah, saj jim zakon dovoljuje tudi uporabo fizične sile, če drugače ne gre. Sam bi tukaj še dodal dodatna usposabljanja iz nudenja prve pomoči.

Za usposabljanje iz praktičnega postopka uporabe fizične sile, med katero se štejejo strokovni prijemi, udarci in meti, bi se bilo dobro na nivoju Zbornice za razvoj Slovenskega zasebnega varovanja povezati z Ju-jitsu zvezo Slovenije, katere trenerji so strokovno usposobljeni in licencirani pri Olimpijskem komiteju Slovenije. Pri mednarodni ju-jitsu zvezi (JJIF) tudi že deluje sekcija, ki združuje varnostne organe članic, organiziran pa je tudi sistem tekmovanj varnostnih organov s prikazom praktičnega postopka obvladovanja napadalca. Letno sta tako eno ali dve tekmovanji, in sicer pri Evropskih igrah za policiste in gasilce (Police & Firefighters Games).

Prav tako pa bi se bilo za usposabljanja v varni in taktični vožnji ter v taktičnem streljanju dobro povezati z Ministrstvom za notranje zadeve, konkretno s Policijsko akademijo, katere inštruktorji imajo največ znanja na tem področju.

Iz vsega navedenega ugotavljam, da je sam sistem na področju izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja obsežen, kar je glede na število varnostnega osebja v Republiki Sloveniji tudi razumljivo.

Zavedati se moramo, da bomo le s kvalitetnim izvajanjem vseh programov usposabljanja in izpopolnjevanja dosegli želen nivo strokovne usposobljenosti in s tem preprečili morebitne kršitve na področju varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter s tem zagotovili želeni javni interes.

Vendar pa se je potrebno zavedati, da brez spodbujanja, nadgrajevanja in ustrezne umestitve izobraževanja v sistemu zasebnega varovanja ne bomo dosegli želenega cilja. Izobraževalni programi namreč zagotavljajo poglobljeno znanje, visoko raven strokovnosti in pripadnosti, ki

ga pri varnostnem osebju danes pogosto pogrešamo, prav gotovo pa bo pri tem potrebno odstraniti pomanjkljivosti in slabosti, ki so bile zaznane v času izvajanja izobraževanja v veljavno sprejetih programih.

Če povzamemo samo analizo ankete ali se pozna učinek specialističnega usposabljanja prevoznikov gotovine na povečanje njihove varnosti pri delu in kvaliteto opravljanja storitev, pa je odgovor na podlagi vprašalnika pritrdilen.

Program je ocenjen kot primeren in aktualen, udeleženci menijo, da so gradiva ustrezno pripravljena, obravnavane teme pa so tudi dejansko na preverjanju znanja. Novih znanj in veščin s področja prevozov gotovine so si udeleženci največ pridobili s področja poznavanja novega zakona in uporabe ukrepov na podlagi zakona ter kontrole in sodelovanja s policijo in Ministrstvom za notranje zadeve. Novo pridobljena znanja pa bodo koristno uporabili pri svojem delu. Z navedenim je potrjena predpostavka, da so varnostniki, ki izvajajo prevoz in varovanje gotovine, ustrezno usposobljeni in da je usposobljenost varnostnega osebja lahko le korist družbe za zasebno varovanje.

6 UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI

6.1 Literatura

1. 2011. *Private Security Services in Europe, CoESS Facts & Figures*. CoESS, Wemmel, Belgium
2. Born H.,Caparini M., Cole E.,(2007) *Regulating Private Security Companies in Europe: Status and Prospects*. Geneve: DCAF.
3. Savski, S., Grilc, B., Jarc, S., Mele, Z. (2012). *Zakon o detektivski dejavnosti in Zakon o zasebnem varovanju s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.

6.2 Viri

1. Odredba o določitvi programa strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk. (Uradni list RS, št. 51/12).
2. Pravilnik o izvajanju strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja varnostnega osebja. (Uradni list RS, št. 24/12).
3. Pravilnik o načinu prevoza in varovanja denarja ter drugih vrednostnih pošilk (Uradni list RS, št. 96/2005). Pridobljeno s spletne strani dne 07.09.2014

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200596&stevilka=4198>.

Ter spremembe in dopolnila (Uradni list RS, št. 16/2008, 81/2008, 86/2009)

Pridobljeno s spletne strani dne 07.09.2014 <http://www.uradni-list.si/1/index?edition=200816>.

Pridobljeno s spletne strani dne 07.09.2014 <http://www.uradni-list.si/1/index?edition=200881>.

Pridobljeno s spletne strani dne 07.09.2014 <http://www.uradni-list.si/1/index?edition=200986>.

4. Uredba o profesionalnem čezmejnem prevozu evrogotovine po cesti med državami članicami evroobmočja (EU) št. 1214/2011 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA (2011). Pridobljeno s spletne strani dne 07.09.2014

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:316:0001:0020:SL:PDF>.

5. Zakon o orožju (ZOro-1, Uradni list RS, št. 61/2000).

Ter spremembe in dopolnila (Uradni list RS, št. 73/2004, 23/2005-UPB1, 85/2009).

6.3 Internetni viri

1. Pridobljeno s spletne strani dne 07.09.2014

http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/zasebno_varovanje_detektivi/zasebno_varovanje/.

2. Pridobljeno s spletne strani dne 27.09.2014 <http://www.ip-rs.si>.

3. Pridobljeno s spletne strani dne 15.10.2014

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/delovne_migracije/prost_pretok/.

4. Pridobljeno s spletne strani dne 26.11.2014

http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/zasebno_varovanje_detektivi/zasebno_varovanje/evidence_vloge_in_obrazci/.

7 PRILOGE

Priloga 1: Program strokovnega izpopolnjevanja za prevoz in varovanje gotovine ter drugih vrednostnih pošilk

Priloga 2: Anketni vprašalnik